

Ruské obvinenia uvedené na pravú mieru

Agresia proti Ukrajine priviedla Rusko do všeobecnej medzinárodnej izolácie vrátane prerušenia akejkoľvek praktickej spolupráce NATO s Ruskom.

Rusko - v záujme odvrátenia pozornosti od vzniknutej situácie - vznieslo celý rad obvinení proti NATO, ktoré sú založené na skresľovaní faktov a ignorovaní trvalého úsilia, ktoré NATO vyvinulo v prospech budovania partnerstva s Ruskom.

Rusko sa taktiež uchýlilo k neopodstatneným útokom na legitimitu ukrajinských štátnych orgánov a použilo násilie k zabratiu časti ukrajinského územia.

Tento materiál uvádza ruské tvrdenia na pravú mieru.

Vzťahy NATO - Rusko

Rusko vyhlasuje, že sa ho NATO už celé roky snaží diskriminovať na medzinárodnej úrovni.

Pravda je ale taká, že od začiatku deväťdesiatych rokov Severoatlantická aliancia dôsledne budovala kooperatívne vzťahy s Ruskom na základe obojstranných záujmov v snahe o dosiahnutie strategického partnerstva.

Ešte pred rozpadom Sovietskeho zväzu a Varšavskej zmluvy zahájilo NATO úsilie o nadviazanie kontaktov formou dialógu namiesto konfrontácie tak, ako deklaroval summit NATO v Londýne v roku 1990 (pozri: Londýnska deklarácia - [tu](#)). V nasledujúcich rokoch Aliancia presadzovala dialóg a spoluprácu cestou zriadenia nových fór, akými sú Partnerstvo pre mier (PFP) a Euroatlantická rada Partnerstva (EAPC), ktoré boli otvorené všetkým európskym štátom, vrátane Ruska (pozri: Zakladajúci dokument PFP [tu](#) a [tu](#)).

V roku 1997 ako potvrdenie jedinečnej úlohy Ruska v oblasti euroatlantickej bezpečnosti predstavitelia NATO a Ruska podpísali Zakladajúci akt o vzájomných vzťahoch, spolupráci a bezpečnosti, ktorý zriadil Stálu spoločnú radu NATO - Rusko (PJC). V roku 2002 boli ich vzťahy povýšené na vyššiu úroveň ustanovením Rady NATO - Rusko (NRC) (pozri: Zakladajúci akt [tu](#), Rímska deklarácia zriaďujúca NRC [tu](#)).

Od založenia NRC, NATO a Rusko spolupracovali na rôznych problémoch od boja proti drogám a proti terorizmu až po otázky týkajúce sa záchranu ponoriek a civilného núdzového plánovania. Žiadnemu inému partnerskému štátu neboli poskytnuté porovnateľné vzťahy.

NATO pristupovalo k Rusku ako k privilegovanému partnerovi, akákoľvek diskriminácia bola nemysliteľná.

Pokračovanie činnosti a rozširovanie NATO

Ruskí politici tvrdia, že NATO malo byť po studenej vojne rozpustené a že prístupenie štátov strednej a východnej Európy do Aliancie ohrozuje bezpečnosť Ruska.

NATO nebolo po studenej vojne rozpustené, pretože jeho členovia si priali zachovať tento zväzok, ktorý je zárukou bezpečnosti a stability v transatlantickej oblasti, čo je vysvetlené aj v Londýnskej deklarácii: „Musíme držať pospolu a neustále predlžovať dobu mieru, ktorého výhody využívame posledné štyri desaťročia...“. Vďaka podpore hodnôt, ktorými sa spojenci vždy riadili, sa NATO stalo viac než silným vojenským zväzkom: stalo sa politickým fórom dialógu a spolupráce.

Politika „otvorených dverí“ NATO bola a vždy bude založená na slobodnej vôli európskych demokracií. Keď sa Ukrajina rozhodla pokračovať v „politike neúčasti“, NATO plne rešpektovalo túto voľbu. Dlhodobé tvrdenia Ruska, že sa NATO snaží Ukrajinu prinútiť k vstupu do svojich radov, bolo a je úplne nepravdivé.

NATO splnilo a naďalej plní podmienky Článku 10 Severoatlantickej zmluvy (pozri: [tu](#)), ktorý stanovuje, že spojenci „...môžu, na základe jednomyseľnej dohody, vyzvať ktorýkoľvek európsky štát, odhodlaný podporovať princípy tejto Zmluvy a prispievať k bezpečnosti severoatlantickej oblasti, k prístupiu k tejto Zmluve“.

Medzi rokmi 1952 a 2009 sa mnohé európske štáty rozhodli požiadať o plnoprávne členstvo v NATO, ktoré je založené na demokratických procesoch a rešpektovaní princípov právneho štátu. Spojenci týchto záujemcov o vstup do Aliancie prijímali vždy jednomyselne.

Rozšírenie členskej základne NATO a EÚ pomohlo štátom strednej a východnej Európy pri konfrontácii so zložitými reformami, ktoré boli požadované pred vstupom do týchto organizácií. Tieto zmeny pomohli ich občanom k tomu, aby mali prospech z demokratických vymožeností, právneho štátu a viditeľného ekonomického rastu. Vďaka tomuto úsiliu sa Európa stala jednotnejšou, slobodnejšou a mierovejšou než kedykoľvek predtým vo svojich dejinách.

Rusko v rámci Zakladajúceho aktu taktiež podporilo túto víziu Európy. Zaviazalo sa „...vytvoriť v Európe spoločný priestor pre bezpečnosť a stabilitu, bez akýchkoľvek deliacich čiar alebo sfér vplyvu“ a „...rešpektovať suverenitu, nezávislosť a územnú integritu všetkých štátov a ich neodňateľné právo na voľbu prostriedkov pre zaistenie národnej bezpečnosti.“

V súčasnej dobe sa však zdá, že v rozpore s týmto záväzkom sa Rusko pokúša obnoviť svoju sféru vplyvu zabratím časti Ukrajiny, udržiavaním veľkého množstva ozbrojených síl na hraniciach a vyjadrením požiadavky zo strany ministra zahraničných vecí Ruska Sergeja Lavrova, že „...Ukrajina nemôže byť súčasťou žiadneho bloku.“

Rusko vyhlasuje, že NATO sa zaviazalo nerozširovať

Ruskí politici vyhlasujú, že v roku 1990 vtedajší americkí a nemeckí vládni predstavitelia sľubovali, že sa NATO nebude rozširovať smerom do východnej a strednej Európy a nebude budovať vojenské zariadenia v blízkosti hraníc s Ruskom a ani rozmiestňovať ozbrojené sily v týchto oblastiach.

V skutočnosti ale žiaden sľub nerozširovania nebol daný a Rusko nepredložilo ani žiadny dôkaz na podporu svojho tvrdenia, že niekedy existoval. Ak by bol takýto záväzok Alianciou niekedy vyslovený, bolo by o tomto rozhodnutí sformulované oficiálne písomné vyhlásenie podpísané všetkými spojencami v rámci NATO. Okrem toho, úvahy o rozšírení NATO sa zrodili až rok po zjednotení Nemecka. Táto otázka nebola na programe rokovaní v dobe, kedy Rusko tvrdí, že boli vyslovené tieto sľuby...

Tvrdenia, že NATO sa zaviazalo nebudovať vojenskú infraštruktúru v blízkosti ruského územia sú taktiež nepresné. V Zakladajúcom akte NATO zdôraznilo, že „...v súčasnom a budúcom predpokladanom bezpečnostnom prostredí bude Aliancia plniť záväzky vyplývajúce z kolektívnej obrany a ostatných poverení, a to cestou zabezpečovania nevyhnutnej operačnej súčinnosti, integrácie armádnych útvarov a schopnosti ich možného posilnenia namiesto trvalého rozmiestenia veľkého počtu bojových jednotiek. Preto je nevyhnutné mať spoľahlivú adekvátnu infraštruktúru zodpovedajúcu vyššie uvedeným úlohám. V tomto kontexte – ak bude nutné - sa isté posilnenie môže zrealizovať, a to jednak v prípade obrany proti nebezpečenstvu agresie a v prípade mierových operácií v súlade s Chartou OSN a hlavnými princípmi OBSE a tiež v prípade výcviku v súlade s aktualizovanou Zmluvou o konvenčných ozbrojených silách v Európe, s ustanoveniami Viedenského dokumentu OBSE z roku 1994 a so vzájomne schválenými kontrolnými opatreniami v oblasti tzv. transparentnosti.“

NATO naozaj podporovalo zdokonaľovanie vojenských infraštruktúr tak, aby zodpovedali požiadavkám na posilnenie obrany a na výcvik (napríklad leteckých základní) v krajinách, ktoré nedávno vstúpili do Aliancie. Avšak jedinými bojovými jednotkami trvalo rozmiestnenými na území nových členských štátov boli ich vlastné ozbrojené sily.

Aj pred ukrajinskou krízou jediným bežne viditeľným znakom prítomnosti ozbrojených síl Aliancie v nových členských štátoch boli prúdové lietadlá používané na kontrolu a ochranu vzdušného priestoru pobaltských štátov. Tieto minimálne obranné prostriedky však nemôžu byť posudzované ako substantívne bojové sily v zmysle Zakladajúceho aktu.

Od vypuknutia krízy vykonalo NATO opatrenia na zvýšenie informovanosti o situácii a na upevnenie obrany svojich členov na východnej hranici Aliancie. Tento postup je taktiež v úplnom súlade so Zakladajúcim aktom a je priamym dôsledkom vojenských destabilizačných akcií ruskej armády.

Nakoniec, Zakladajúci akt uvádza, že „Rusko bude uplatňovať rovnaké obmedzenia na svoje konvenčné ozbrojené sily rozmiestnené v Európe.“ Ruská agresia proti Ukrajine je preto flagrantným porušením týchto záväzkov, rovnako ako aj jednostranné suspendovanie Zmluvy o konvenčných ozbrojených silách v Európe zo strany Ruska.

Rusko vyhlasuje, že NATO ignorovalo jeho výhrady voči protiraketovej obrane

NATO neignorovalo problémy Ruska. Naopak, Aliancia sa vytrvale usilovala o spoluprácu s Ruskom v oblasti protiraketovej obrany. Pri príležitosti summitu v Lisabone v roku 2010 sa najvyšší predstavitelia vlád členských štátov NATO „...rozhodli v záujme ochrany obyvateľstva, územia a ozbrojených síl všetkých európskych členských krajín NATO zdokonaľovať potenciál protiraketovej obrany a zároveň vyzvali Rusko k spolupráci s nimi.“ (text deklarácie pozri [tu](#)).

Táto výzva bola zopakovaná v roku 2012 na summite v Chicagu (pozri [tu](#)), na ktorom vedúci predstavitelia zdôraznili, že NATO „...sa cíti byť naďalej zaviazané spolupracovať v oblasti protiraketovej obrany v duchu vzájomnej dôvery a reciprocity...“ a explicitne vyhlásili, že protiraketová obrana NATO „...nebude obmedzovať schopnosť Ruska uplatňovať stratégiu odstrašovania.“ NATO taktiež navrhlo vybudovanie zodpovedajúceho transparentného systému vrátane zriadenia dvoch stredísk protiraketovej obrany spoločných pre NATO a Rusko. Rusko tieto ponuky odmietlo.

Uvedené vyhlásenia zo zmienych summitov sú ničím viac než obyčajnými politickými príslubmi: sú definíciou politických koncepcií NATO. Rusko však namiesto prijatia spolupráce s NATO predložilo argumenty ignorujúce nie len fyzikálne stránky danej záležitosti ale aj deklarované politické koncepcie NATO. Pritom aj nezávislí ruskí vojenski experti jasne vysvetlili, že program protiraketovej obrany NATO nepredstavuje pre Rusko akúkoľvek hrozbu a ani neznižuje odstrašujúci účinok ruských strategických ozbrojených síl. Ruská vláda využila otázku protiraketovej obrany na pokus zbaviť sa viny v prípade iných obvinení vznášajúcich voči Rusku a nie ako príležitosť na budovanie partnerstva.

Ruská kritika právnej legitimity vojenských operácií NATO v Líbyi

V snahe nájsť ospravedlnenie svojich protiprávných akcií na Kryme Rusko podrobilo kritike legitimitu niektorých operácií NATO.

Kritika sa týka operácie pod vedením NATO v roku 2011 zameranej na ochranu obyvateľstva Líbye. Táto operácia vedená spojencami však bola zahájená na základe Rezolúcie Bezpečnostnej rady č. [1970](#) a Rezolúcie č. [1973](#), pričom obe sa odvolávajú na Hlavu VII. Charty OSN. Rusko nevetovalo ani jednu z nich. Prezident Putin nedávno obvinil NATO, že bombardovanie Líbye predstavuje porušenie týchto rezolúcií. Tieto obvinenia sa však vôbec nezakladajú na faktoch.

Rezolúcia BR OSN č. 1973 poverila NATO „vykonaním všetkých nevyhnutných opatrení“ na „ochranu civilného obyvateľstva a územia osídleného civilným obyvateľstvom pred hrozbami ozbrojeného napadnutia,“ čo jednotky NATO zrealizovali za politickej a vojenskej podpory štátov tohto regiónu a členov Ligy arabských štátov.

Po skončení konfliktu NATO spolupracovalo s Medzinárodnou vyšetrovacou komisiou OSN pre Líbyu, ktorá nezistila žiadne porušenia Rezolúcie BR OSN č. 1973 alebo medzinárodného práva, ale naopak dospela k názoru, že „...NATO viedlo vysoko precíznu vojenskú operáciu s preukázateľným odhodlaním zabrániť stratám z radov civilného obyvateľstva.“

Ruská kritika legitimity vojenských operácií NATO v Kosove

Operácia NATO v Kosove nasledovala až po roku intenzívneho úsilia o mierové riešenie tejto krízy zo strany OSN a Kontaktnej skupiny, ktorej členom bolo Rusko. Rada bezpečnosti OSN pri mnohých príležitostiach označila etnickú čistku v Kosove a rastúci počet utečencov vyhnaných z ich domovov za hrozbu pre medzinárodný mier a bezpečnosť. Operácia NATO Spojenecká sila bola zahájená aj napriek neexistencii mandátu Rady bezpečnosti preto, aby zabránila rozsiahlemu a dlhotrvajúcemu porušovaniu ľudských práv a zabíjaniu civilného obyvateľstva.

Po skončení leteckej operácie nasledovná operácia pod vedením NATO s názvom KFOR (Sily pre Kosovo), pôvodne i za účasti Ruska, bola uskutočnená s mandátom OSN (Rezolúcia BR OSN č. [1244](#)) za účelom zaistenia bezpečnosti a stability v Kosove. Vzniknutý stav vyústil do takmer desať rokov trvajúcich diplomatických rokovaní pod dohľadom OSN, ktorých úlohou bolo sformovať koncepcie politického riešenia a právneho postavenia Kosova tak, ako určovala Rezolúcia BR OSN č. 1244.

Kosovská operácia bola uskutočnená až po vyčerpávajúcej diskusii, ktorej sa zúčastnilo celé medzinárodné spoločenstvo zainteresované na riešení tejto dlhotrvajúcej krízy. Avšak v prípade Krymu, Rusko bez akéhokoľvek dôkazu o kríze a bez pokusu o nájdanie akejkoľvek formy riešenia obišlo celé medzinárodné spoločenstvo, vrátane OSN, a jednoducho okupovalo časť územia iného štátu.

Rusi tvrdia, že ukrajinské štátne orgány sú nelegitímne

Súčasný ukrajinský prezident a členovia vlády boli dňa 27. februára 2014 schválení úplnou väčšinou ukrajinského parlamentu (371 hlasov z 417 registrovaných poslancov), vrátane členov Strany regiónov.

Tento parlament bol zvolený dňa 28. októbra 2012. Ruský minister zahraničných vecí v tej dobe vyhlásil, že voľby prebehli „...pokojne, bez akýchkoľvek narušení a v súlade so všeobecne prijateľnými normami...“ a „...potvrdili vernosť Ukrajiny princípom demokracii a právneho štátu.“ Toto vyhlásenie je možné nájsť aj v pôvodnom ruskom znení [tu](#).

Parlament, ktorý bol pre Rusko legítimný vtedy, môže byť iba ťažko vyhlásený za nelegitímny dnes.

Rusi vyhlasujú, že pseudoreferendum na Kryme bolo legítimne

Ruskí štátni predstavitelia vyhlasujú, že pseudoreferendum na Kryme dňa 16. marca bolo legítimne.

Toto referendum však podľa ukrajinskej ústavy (pozri: v ukrajinčine [tu](#), v ruštine [tu](#), v angličtine [tu](#)) bolo nezákonné. Ústava ustanovuje, že otázky týkajúce sa „...zmeny štátneho územia Ukrajiny sú riešené výhradne celoukrajinským referendum.“ Krym ako súčasť Ukrajiny má status autonómnej republiky, no všetky otázky týkajúce sa právomocí jeho orgánov musia byť riešené ukrajinským parlamentom (Článok 134) a podobne všetky otázky týkajúce sa jeho ústavy musia byť schválené ukrajinským parlamentom (Článok 135).

Navyše, toto pseudoreferendum bolo zorganizované v priebehu niekoľkých týždňov samozvanou administratívou Krymu, ktorá bola dosadená príslušníkmi ruskej armády po obsadení vládnych budov.

Rusi vyhlasujú, že podľa poradného názoru Medzinárodného súdneho dvora vo veci nezávislosti Kosova bola anexia Krymu oprávnená

Vedúci predstavitelia Ruska vyhlasujú, že precedensom takzvaného Vyhlásenia nezávislosti Krymu bol poradný názor Medzinárodného súdneho dvora vo veci nezávislosti Kosova (pozri: [tu](#)).

Medzinárodný súdny dvor však jasne vyhlásil, že jeho poradný názor nie je precedensom. Súd uviedol, že mu bola predložená „limitovaná a špecifická otázka“ týkajúca sa nezávislosti Kosova, ktorá nemohla obsiahnuť širšie právne dôsledky takéhoto rozhodnutia.

Súd upozornil na okolnosti, za ktorých sú požiadavky na nezávislosť právne neopodstatnené. Uvedené okolnosti pokrývajú situácie, keď „... tieto nároky boli alebo by boli bývali vznesené v súvislosti s protiprávnym použitím sily.“ Príkladom „protiprávneho použitia sily“ je invázia alebo okupácia susedným štátom, čo je presne skutkom, ktorého sa Rusko dopustilo.

Okrem toho, cesta vedúca k vyhláseniu nezávislosti Kosova trvala dlhé roky a jeho súčasťou bol aj komplexný proces riadený OSN. Ruské tvrdenia však ignorujú všetky tieto skutočnosti.

Public diplomacy division (PDD) - press and media section

Tel.: +32(0)2 707 1010/1002

Email: moc@hq.nato.int

#NATO